

سنجش ورودی های شهر اردبیل، با تاکید بر بُعد زیبایی شناختی^۱ ژیلا فرزانه سادات زارنجی^۱، محمدحسن یزدانی^{۲*} مهدی خاک زند^۳، شیوا ولایتی^۴

۱- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه محقق اردبیلی

۲- استاد گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم اجتماعی (گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری) دانشگاه محقق اردبیلی (نویسنده مسئول)

۳- دانشیار شهرسازی، دانشکده معماری و منظر، دانشگاه علم و صنعت

۴- استادیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، موسسه آموزش عالی نبی اکرم (ص)

ایمیل نویسنده مسئول: Yazdani@uma.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۳/۴

چکیده

ورودی های شهر به عنوان مهم ترین اجزای شهر می باشند و علی رغم اهمیت به سزای آن در بازنمایی هویت شهر به مقوله ای فراموش شده تبدیل گشته و در اکثر شهرهای کشور ما اثری از یک فضای ورودی با تمامی خصوصیات که باید داشته باشد دیده نمی شود. بدین نحو هم اکنون شاهد شهرهایی هستیم که اثری از یک فضای ورودی، با خصوصیات مطلوبی که باید داشته باشد دیده نمی شود. در این راستا هدف پژوهش حاضر بررسی ورودی های شهر اردبیل با تاکید بر بُعد زیبایی شناختی می باشد. روش پژوهش مبتنی بر روش توصیفی - تحلیلی بوده و از نظر هدف کاربردی می باشد. جامعه آماری تحقیق را نیز خبرگان تشکیل می دهد و در این خصوص با استفاده از روش گلوله برفی ۱۰ خبره در حوزه مسئله مورد بررسی شناسایی گردید. جهت سنجش وضعیت ورودی های شهر اردبیل ۴ شاخص (معابر، پوشش گیاهی، تابلوها و ساختمان ها، بعد ذهنی) در قالب ۲۰ معیار به کار برده شد. شاخص های مربوطه ابتدا با استفاده از روش آنتروپی شانون وزن دهی شده و با بهره گیری از تکنیک تصمیم گیری ایداس رتبه بندی شدند. براساس شاخص های به کار رفته در پژوهش و نتیجه حاصل از پیاده سازی روش ایداس، در بین ورودی های شهر اردبیل، بیشترین میزان ASi به ورودی تبریز- اردبیل (میدان بسیج) و کمترین میزان ASi به ورودی تهران- اردبیل (میدان ایثار) اختصاص دارد. این امر نشان دهنده این است که ورودی تهران- اردبیل در وضعیت نامطلوبی قرار دارند. همچنین بر اساس طیف ۵ گزینه ای لیکرت، کیفیت ورودی تبریز- اردبیل بالاتر از حد متوسط (۳)؛ آستارا- اردبیل (میدان فاطمیون) و آستارا- اردبیل (دروازه آستارا) در حد متوسط؛ ورودی های مغان- اردبیل و همچنین تهران- اردبیل پایین تر از حد متوسط و در سطح ضعیف ارزیابی شده است.

کلمات کلیدی

"ورودی شهر"، "زیبایی شناختی"، "EDAS"، "اردبیل"

۱- مقدمه

تناسبات، ریتم، مقیاس و پیچیدگی، رنگ و غیره شامل بعد فرمی زیباشناسی است. در نهایت، با توجه به مطالب ذکر شده می توان به نظم، رنگ، خط آسمان، هندسه و تنوع به عنوان معیارهای مؤلفه ی زیبایی شناختی اشاره کرد. از نظر کارمونا و همکاران، ادراک زیباشناختی شامل گردآوری، ساماندهی و فهم اطلاعات محیطی است (کارمونا و همکاران، ۱۳۸۸: ۸۹). با اهمیت یافتن روزافزون استفاده از اتومبیل در نظام ارتباطات درون و برون شهری، ماهیت مبادی ورودی شهرها به لحاظ کالبدی و کارکردی دچار تغییرات اساسی شده است و دروازه شهر به عنوان عنصری شاخص، با هویت و در ارتباط با سازمان کالبدی و

از اواخر دهه ۱۸ میلادی، با مطرح شدن نقش طراحان شهری و معماران منظر در حل معضلات و مشکلات زیبایی شناسی شهری، مسئله زیبایی شناسی معماری و منظر شهری به یکی از اساسی ترین مسائل تبدیل شد (معتقد و سجاذزاده، ۱۳۹۹: ۵۸۳). بوستانچی و اوکاکسی در پژوهش خود، هماهنگی، تنوع و شفافیت را به عنوان شاخص های کیفیت زیباشناسی فرمی معرفی کردند (Bostanci & Ocacki, 2011: 88). برخی زیباشناختی در محیط مصنوع را در دو بعد فرمی و نمادین مطرح می کنند. آنچه مربوط به ساختار هندسی محیط است، مانند نقش و تأثیر اشکال،

۱- این مقاله مستخرج از رساله دکتری ژیلای فرزانه سادات زارنجی با عنوان "ارزیابی و تحلیل سیما و منظر ورودی های شهر اردبیل" به راهنمایی دکتر محمدحسن یزدانی و تحت مشاوره دکتر مهدی خاک زند و دکتر شیوا ولایتی در دانشگاه محقق اردبیلی می باشد.

در مورد کلیت شهر محسوب می شود. زشتی و زیبایی شهر از دید تازه وارد می تواند تا حد زیادی تحت تأثیر ویژگی های کالبدی و کارکردی و زیبایی شناسی مبادی ورودی شهر قرار گیرد. زیرا یکی از اصلی ترین اجزای ساختار کالبدی و فضایی شهر محسوب می شود که به لحاظ کارکردهای متعدد از اهمیت خاصی در برنامه ریزی شهری برخوردار است (Dixon & Wolf, ۲۰۰۷: ۸). بدین ترتیب یکی از موثرترین و جذاب ترین نقاط هر شهر، مناظر ورودی آن بوده که در ذهن هر بیننده ای خاطره ای تاثیرگذار بر جای می گذارد (طاهری، ۱۳۸۰: ۵). با توجه به اینکه ورودی در هر شهر، فضایی است که ناظر به واسطه آن، اولین ارتباط بصری و ادراکی را با شهر برقرار می کند. بنابراین، کیفیت این فضا، تأثیر به سزایی در تجربه ادراکی ناظر دارد، در نتیجه به عنوان یکی از مهم ترین فضاهای شهری، عرصه عمل برنامه ریزان و طراحان شهری محسوب می گردد (باقری و منصوری، ۱۳۹۷: ۵). امروزه یکی از مهم ترین مسایلی که نظر معماران، برنامه ریزان و طراحان شهری را به خود معطوف نموده است، مسئله لزوم ارتقاء کیفیت دید و منظر شهری در چارچوب مؤلفه بصری-زیبایی شناسی کیفیت محیط است. امری که به نظر می رسد نه به تنهایی، بلکه در کنار ارتقا دیگر مؤلفه های کیفیت محیط چون مؤلفه های عملکردی - فعالیتی، معنایی - ادراکی و زیست محیطی، می تواند زمینه ارتقاء کیفیت محیط در عرصه های عمومی شهر را فراهم آورد (ابراهیم زاده و کماسی، ۱۳۹۳: ۵۸). در این راستا شهر اردبیل نیز از جمله شهرهای تاریخی دارای هویت و سابقه شهری برجسته به عنوان یکی از مقاصد اصلی گردشگری می باشد. اما علی رغم ویژگی های ممتاز به لحاظ بار فرهنگی و تاریخی و موقعیت برجسته آن، ورودی های این شهر از مسئله دارترین فضاهای شهری می باشند که با نا به سامانی های متعدد و متنوعی دست به گریبان هستند. از آنجایی که تداوم این نابه سامانی ها می تواند با تأثیرات منفی بر جایگاه اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی این شهر همراه باشد. بنابراین ارزیابی کیفیت این ورودی ها مهم ترین چالش فراروی برنامه ریزان و طراحان شهری جهت ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری و خلق تصویر ذهنی مطلوب برای افراد محسوب گردد. در این خصوص هدف پژوهش حاضر ارزیابی بررسی کیفیت بعد زیبایی شناختی ورودی های شهرازدبیل می باشد که به دنبال پاسخ گویی پاسخگویی به پرسش زیر می باشد:

فضایی شهر، جای خود را به محوری تندرو برای تردد وسایل نقلیه موتوری داده است (قدمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۴). به عبارتی گذشت زمان و پدید آمدن تحول در فعالیت های شهرها و ارتباطات، منجر به نابودی حصارهای شهری گردیده و به تبع آن دروازه های شهر تخریب شده یا به صورت نادر به عنوان یک نماد شهری حفظ گردیدند. نمادی که به سبب رشد شهر از پیرامون در بافت میانی شهر واقع شده و یادآور ورودی شهر و حدود آن در گذشته می باشد (براتی و نجفی تروجنی، ۱۳۹۵: ۴). به طور کلی باید اذعان کرد که ورودی شهرها بیش از همه به مقوله ای فراموش شده تبدیل گشته و در واقع بافت نرمی که مفصل حرکت از بیرون محیط شهر به درون آن را سبب می گشت به مرور فراموش شده و اکنون در اکثر شهرهای کشور ما اثری از یک فضای ورودی با تمامی خصوصیتی که باید داشته باشد دیده نمی شود (زکی زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۴). این بدین معناست که ورودی شهرهای معاصر در تعارض با هویت اصلی خود دچار گسیختگی عملکرد و معنایی شده و فضایی غیرقابل انتظار برای مراجعین به شهر فراهم آمده است (باقری و منصوری، ۱۳۹۶: ۷). به گونه ای که این فضاها با سازمان و ساختار فضایی و کالبدی منفصل، پراکنده، بدون انسجام و فاقد هویت، به عنوان حیات خلوت شهر به تبعیدگاه صنوف مزاحم و بدمنظر شهری بدل شده اند (طاهری بروجنی، ۱۳۹۰: ۴). این امر خود باعث شده است که ورودی به عنوان فضاهای مسئله دار و فراموش شده شهری دست به گریبان مشکلات و نا به سامانی های متعدد و متنوعی باشند. این نابسامانی ها تا بدان حد فراگیر شده و عمومیت یافته است که این عرصه ها را حتی نمی توان واجد حداقل شرایط خوانده شدن به عنوان یک فضای شهری مطلوب دانست. بنابراین توجه به آهنگ شتابناک گسترش و بسط نابسامانی در این عرصه ها که به صورت گریزناپذیر در آینده به اجزای درونی شهر تبدیل می شود اتخاذ تدابیر ویژه و راهگشا را ضروری می نمایند (ترابی و سیما، ۱۳۹۳). از آنجا که از نقطه نظر فرهنگی ورودی شهر معمولاً به عنوان نماد، نشانه شهر و نمایانگر فرهنگ، آداب و رسوم، شهرسازی و معماری مردم آن شهر شناخته می شود (Daneshpour & Mastyyain, ۲۰۱۴: ۷). می تواند نقش مهمی در ایجاد تصویری کلی از شهر در ذهن عابر ایفا کند و معمولاً یکی از متغیرهای مؤثر در قضاوت تازه واردین

براساس معیارهای زیبایی شناختی، اولویت‌بندی ورودی های شهردارییل چگونه است؟

• روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

روش بررسی تحقیق حاضر، مبتنی بر روش توصیفی - تحلیلی بوده و از نظر هدف کاربردی می باشد. جهت گردآوری داده ها از روش کتابخانه ای و پیمایشی استفاده شده است جامعه آماری تحقیق را خبرگان تشکیل می دهد و در این خصوص با استفاده از روش گلوله برفی ۱۰ خبره در حوزه مسئله مورد بررسی شناسایی گردید. برای ارزش- گذاری سوالات از طیف پنج گزینه ای لیکرت (۱= خیلی کم، ۲= کم، ۳= متوسط، ۴= زیاد، ۵= خیلی زیاد) استفاده شد. در راستای تحلیل و رتبه‌بندی ورودی های شهر اردبیل به لحاظ بعد زیبایی شناختی از مدل EDAS بهره برده شد. شاخص های به کار رفته در پژوهش در جدول (۱) ارائه شده است. شایان ذکر است جهت وزدهی به شاخص های مورد مطالعه از روش آنتروپی شانون استفاده شده است. در ادامه به اختصار به تشریح این مدل پرداخته می شود.

مدل EDAS

مدل ایداس یکی از تکنیک‌های نوین تصمیم‌گیری چند شاخصه است. مدل ایداس به معنی ارزیابی براساس فاصله از میانگین راه حل است و از این تکنیک جهت رتبه‌بندی گزینه‌ها استفاده می‌شود. در روش‌هایی همانند تاپسیس و یا ویکور ما گزینه مطلوب را بر اساس فاصله از ایده آل مثبت و منفی می‌سنجیم، یعنی گزینه‌ای مطلوب است که کمترین فاصله را از ایده آل مثبت و بیشترین فاصله را از ایده آل منفی دارد. اما در روش ایداس بهترین راه حل مربوط به فاصله از میانگین راه حل (AV) است. در این روش ما نیازی به محاسبه ایده آل مثبت و منفی نداریم بلکه دو معیار را برای ارزیابی مطلوب بودن گزینه‌ها در نظر می‌گیریم؛ اولین اندازه گیری فاصله مثبت از میانگین (PDA) است و دوم فاصله منفی از میانگین (NDA) است.

مراحل محاسباتی مدل ایداس به شرح زیر می باشد: گام اول (تعیین وزن و اهمیت شاخص‌ها): در گام نخست وزن و اهمیت هر یک از شاخص‌ها با استفاده از روش آنتروپی شانون بدست آمد.

گام دوم (تشکیل ماتریس تصمیم): دومین گام در این روش تشکیل ماتریس تصمیم است یعنی ماتریس معیارگزینه. ماتریسی که ستون‌های آن معیارها و سطرهای آن گزینه‌های پژوهش هستند.

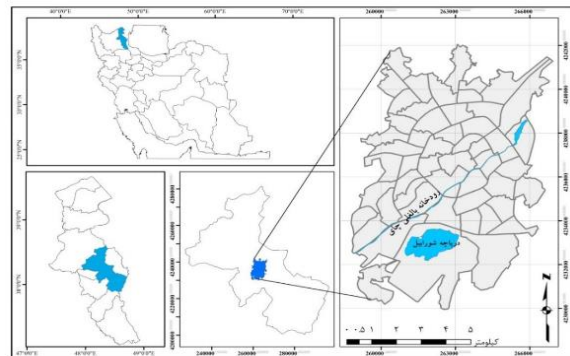
گام سوم (محاسبه میانگین راه حل معیارها): در این گام میانگین راه‌حل برای معیارها مطابق رابطه (۱) محاسبه می-

معیار	شاخص		مولفه
نورپردازی و روشنایی در شب، نظافت و تمیزی معابر، پیاده روها و حاشیه مسیر، وضعیت ترافیک و آلودگی بصری، آلودگی صوتی، زیبایی سنگ فرش پیاده روها، رنگ آمیزی جداول کنار مسیر	معاير	پوشش گیاهی	بعد عینی
نظم و تزیینات تابلوهای تجاری در مجاورت ورودی، نمای ساختمان های مجاور، زیبایی و عدم فرسودگی، تابلوهای راهنمایی و رانندگی، المان‌های مناسب با فرهنگ و تاریخ شهر	تابلوها و ساختمان ها	آرامش، انبساط خاطر، حفظ و نگهداری، خلایقیت، بامعنا بودن، سبک و جذابیت	بعد ذهنی

۲- روش انجام تحقیق

• محدوده مورد مطالعه

براساس مصوبات شورای شهر و شهرداری اردبیل و تأیید استانداری و وزارت کشور، این شهر به پنج منطقه شهرداری، ۱۵ ناحیه شهری و ۵۱ محله اصلی تقسیم شده است. در حال حاضر، شهر اردبیل در محدوده ای به مساحت بیش از ۶۲۰۰ هکتار گسترده شده است و براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران، دارای جمعیتی بالغ بر ۵۲۹۳۷۴ نفر بوده است (نوبخت و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۸۵). محدوده پژوهش حاضر ۵ محور و روی اصلی شهردارییل است که ارتباط این شهر را با مناطق اطراف برقرار می سازد. این محورهای ورودی عبارتند از: ورودی تبریز - اردبیل (میدان بسیج) ؛ ورودی مغان - اردبیل (میدان وحدت) ؛ ورودی تهران - اردبیل (میدان ایثار) ؛ ورودی آستارا - اردبیل (میدان فاطمیون) و دروازه آستارا

شکل ۱- موقعیت جغرافیایی شهردارییل

گام هفتم (محاسبه امتیاز نهایی گزینه‌ها و رتبه‌بندی آنها): در مرحله آخر امتیاز نهایی گزینه‌ها با استفاده از رابطه (۸) محاسبه شده و گزینه‌ها براساس آن رتبه‌بندی می‌شوند.

$$AV_j = \frac{\sum_{i=1}^n x_{ij}}{n}$$

رابطه (۸). امتیاز نهایی گزینه‌ها

در روش تصمیم‌گیری چند معیاره

ایداس، امتیاز نهایی گزینه‌ها

مقدار AS_i می‌باشد. مقدار AS_i همواره بین صفر و یک و یا معادل صفر یا یک بدست می‌آید. در این تحقیق AS_i بیانگر میزان مطلوبیت ورودی‌های شهر اردبیل می‌باشد. هر گزینه‌ای که مقدار AS_i بیشتری را به خود اختصاص دهد یعنی هرچه مقدار عددی آن به یک نزدیکتر باشد، از نظر بعد زیبایی شناختی در وضعیت مطلوب‌تری قرار دارند. در مقابل ورودی‌هایی که مقدار AS_i آنها کمتر باشد و هرچه به صفر نزدیکتر باشد، نشان‌دهنده این است که آن ورودی از لحاظ بعد زیبایی شناختی در وضعیت نامطلوب‌تری قرار دارد. بنابراین بیشترین مقدار AS_i اولین رتبه را به خود اختصاص داده و کمترین مقدار آن نیز آخرین رتبه را دریافت می‌کند. گام هشتم (طبقه‌بندی گزینه‌ها): در پایان نیز ورودی‌های شهر اردبیل براساس امتیاز نهایی تکنیک ایداس، ارزیابی و سطح‌بندی می‌شود.

یافته‌های تحقیق

رتبه‌بندی ورودی‌های شهر اردبیل با استفاده از مدل ایداس بعد از انتخاب معیارها و گزینه‌ها، وزن معیارها نیز توسط مدل آنتروپی شانون محاسبه شده است. در این پژوهش هدف بر این بوده که ورودی‌های شهر اردبیل را براساس شاخص‌های زیبایی شناختی تحلیل و رتبه‌بندی کنیم. با رتبه‌بندی می‌توان به وضعیت گزینه‌ها پی برد بدین معنی که با مقایسه تطبیقی می‌توان متوجه شد که کدام یک از وضعیت مناسبی برخوردارند و کدام یک در وضعیت نامطلوبی به سر می‌برند تا تدابیر لازم در این مورد اتخاذ شود بر این مبنا در این پژوهش با استفاده از مدل ایداس به ورودی‌های شهر اردبیل پرداخته شده است. در ادامه نتایج حاصل از پیاده‌سازی این مدل در محیط Excel آورده شده است. به منظور بررسی و مقایسه ورودی‌های مورد مطالعه ابتدا پاسخ خبرگان گردآوری شده و میانگین پاسخ‌ها در نرم‌افزار Excel به عنوان ماتریس خام وارد گردید و پس از طی مراحل محاسباتی مدل ایداس خروجی نهایی به دست آمده از این روش در جدول زیر قابل مشاهده است.

شود که در واقع همان میانگین داده‌ها برای هر معیار (ستون) می‌باشد.

رابطه (۱): میانگین راه حل معیارها

گام چهارم (محاسبه PDA و NDA): در گام چهارم مقادیر فاصله مثبت از میانگین یا ایده‌آل مثبت (PDA) و فاصله منفی از میانگین یا ایده‌آل منفی (NDA) با استفاده از روابط (۲) تا (۳) محاسبه شده است.

رابطه (۲): ایده‌آل مثبت یا فاصله مثبت از میانگین

$$PDA_{ij} = \frac{(x_{ij} - AV_j)}{AV_j}$$

$$AS_i = 0.5 * (NSP_i + NSN_i)$$

$$0 \leq AS_i \leq 1$$

رابطه (۳):

ایده‌آل منفی یا فاصله منفی از میانگین

$$NDA_{ij} = \frac{(AV_j - x_{ij})}{AV_j}$$

لازم به ذکر است که اگر نتیجه حاصل برای هر مقدار منفی باشد، عدد (نتیجه) صفر در نظر گرفته می‌شود. همچنین اگر معیار بار منفی داشته باشد، فرمول محاسبه ایده‌آل‌های مثبت و منفی جابجا می‌شود.

گام پنجم (تعیین جمع موزون گزینه‌ها): این گام محاسبه مقادیر SP_i و SN_i و با وزن‌دار کردن ایده‌آل‌های مثبت و منفی (PDA_{ij} و NDA_{ij}) و جمع موزون هر گزینه است (روابط ۴ و ۵).

رابطه (۴). جمع ایده‌آل مثبت وزین

رابطه (۵). جمع

$$SP_i = \sum_{j=1}^m w_j \cdot PDA_{ij} \quad \text{منفی}$$

وزین

$$SN_i = \sum_{j=1}^m w_j \cdot NDA_{ij}$$

گام ششم (نرمال‌سازی مقادیر SP_i و SN_i): در این گام مقادیر NSP_i و NSN_i از طریق نرمال‌سازی SP_i و SN_i (که در مرحله قبل محاسبه شد) با استفاده از روابط (۶ و ۷) بدست می‌آید.

رابطه (۶). نرمال‌سازی SP_i

$$NSP_i = \frac{SP_i}{\max_i(SP_i)}$$

رابطه (۷). نرمال‌سازی SN_i

$$NSN_i = 1 - \frac{SN_i}{\max_i(SN_i)}$$

جدول ۲- امتیاز نهایی گزینه‌ها و رتبه‌بندی آنها

رتبه بندی	امتیاز نهایی گزینه‌ها (ASi)	ورودی های شهرداری
۱	۱/۰۰۰	اردبیل- تبریز (میدان بسیج)
۲	۰/۸۲۳	آستارا- اردبیل (میدان فاطمیه)
۳	۰/۷۱۸	آستارا- اردبیل (دروازه آستارا)
۴	۰/۵۳۸	مغان- اردبیل (میدان وحدت)
۵	۰/۴۲۸	تهران- اردبیل (میدان ایثار)

منبع: (محاسبات نگارندگان، ۱۴۰۰)

شده اند. از آن جایی که ورودی های شهر به عنوان یکی از اصلی ترین اجزای ساختار کالبدی و فضایی شهر می باشد وضعیت نا به سامان این ورودی ها می تواند از انسجام منظر شهری و بار فرهنگی شهر کاسته و وجهه فرهنگی و اجتماعی آن را مختل نماید. لذا با توجه به اهمیت سیما و منظر ورودی های شهر در هویت شهری در جهت دستیابی به مقوله کیفیت محیط شهری، امری اجتناب ناپذیر است. لذا در این پژوهش با اتکاء به این مفروضه اصلی هدف پژوهش حاضر ارزیابی بررسی کیفیت بعد زیبایی شناختی ورودی های شهرداریها بوده است. یافته های پژوهش نشان می دهد در بین ورودی های شهرداریها براساس شاخص های زیبایی شناختی ورودی تبریز- اردبیل در رتبه نخست (وضعیت مطلوب) و ورودی تهران- اردبیل در رتبه آخر (وضعیت نامطلوب) قرار دارد. همچنین بر اساس نظر خبرگان بر اساس طیف ۵ گزینه ای لیکرت، کیفیت ورودی تبریز- اردبیل بالاتر از حد متوسط (۳)؛ آستارا- اردبیل (میدان فاطمیه) و آستارا- اردبیل (دروازه آستارا) در حد متوسط؛ ورودی های مغان- اردبیل و همچنین تهران- اردبیل پایین تر از حد متوسط و در سطح ضعیف ارزیابی شده است.

همانطور که در جدول ۲ قابل ملاحظه است طبق نتایج حاصله از مدل ایداس در یک نتیجه گیری کلی نتیجه گیری ورودی تبریز- اردبیل با کسب بیشترین امتیاز ASi در رتبه نخست، ورودی آستارا- اردبیل (میدان فاطمیه) با امتیاز (۰/۸۲۳) در رتبه دوم؛ ورودی آستارا- اردبیل (دروازه آستارا) با امتیاز (۰/۷۱۸) در رتبه سوم و سپس ورودی مغان- اردبیل با کسب امتیاز (۰/۵۳۸) و ورودی تهران- اردبیل با امتیاز (۰/۴۲۸) به ترتیب در رتبه های چهارم و پنجم قرار گرفته اند.

۳- نتیجه گیری

باتوجه به اینکه ورودی شهر به عنوان نخستین فضای شهر و هدایتگر مسافری به داخل شهر می باشد لذا نخستین تصویر ذهنی از یک شهر از طریق مبادی ورودی نقش می بندد. بنابراین یک ورودی موفق ورودی است که بتواند در حین ورود به شهر تصویر مطلوبی در ذهن مسافر ایجاد نماید. با وجود اهمیت این موضوع در عصر حاضر به دنبال گسترش نسجیده شهرها، ورودی ها نه تنها فاقد برنامه ریزی منسجم می باشند بلکه به حدی از لحاظ کیفیت تنزل یافته اند که در فضا سازی آنها غالباً تنها عناصر مشهود برنامه ریزی شده جهت یادآوری مفهوم ورود، تعبیه یک تابلو خوش آمدگویی است که ورود به شهر را نشان می دهد. بنابراین این فضاها به بخش های فراموش شده شهر مبدل

منابع

- ابراهیم زاده، ع؛ کمانی، ح، ۱۳۹۳. ارزیابی و تحلیل کیفیت خدمات شهرداری بر اساس مدل سرکوال (مطالعه موردی: شهرداری شهر سنقر)، فصلنامه ساختار و کارکرد شهری، ۱۵۳-۱
- باقری، ی؛ منصوری، ا. ۱۳۹۷. ورودی شهر به مثابه عنصری جهت ایجاد هویت مستقل برای منظر شهری، نشریه باغ نظر، شماره ۶۰، ۱۴-۵
- براتی، ن؛ نجفی تروجنی، ن. ۱۳۹۵. ارزیابی نماد ورودی شهرها بر مبنای مؤلفه های کالبدی طراحی (نمونه موردی: نماد ورودی شرقی شهر قزوین). مطالعات شهری، دوره ۵، شماره ۱۹، ص ۹۱-۸۱.

- ترابی، ز؛ سیما، ی. ۱۳۹۳. طراحی ورودی شهر با رویکرد هویت بخشی به فضای شهری (نمونه موردی: ورودی شرقی شهر زنجان). مدیریت شهری، دوره ۱۳، شماره ۳۶، ص ۱۰۴-۸۳.
- طاهری بروجنی، ن. ۱۳۹۷. "طراحی ورودی شهر یزد بر مبنای تصویر ذهنی شهروندان و گردشگران (نمونه مطالعه: بلوار فقیه خراسانی، مبدأ ورودی تهران)، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشکده شهرسازی، دانشگاه یزد، استاد راهنما محمدرضا نقصان محمدی.
- قدمی، م؛ ملک شاهی، غ؛ اکبری مهام، ا؛ محسنی، ا. ۱۳۹۱. بررسی کیفیت کالبدی و کارکردی مبادی ورودی شهری (نمونه موردی: شهر بابلسر).، جغرافیا و توسعه، دوره ۹، شماره ۲۱، ص ۱۹۷-۱۸۸
- کارمونا، م؛ هیت، ت؛ تیسدل، ا. ۱۳۸۸. مکانهای عمومی، فضاهای شهری: ابعاد گوناگون طراحی شهری، ترجمه فریبا قرائی و همکاران، تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
- زکی زاده، ف؛ زکی زاده، ف. ۱۳۹۴. ساماندهی ورودی شهر با رویکرد برنامه ریزی شهری (نمونه موردی: ورودی اصلی شهر کرج، همایش ملی معماری و شهرسازی بومی ایران، یزد، ص ۱۶-۱).
- Bostanci, N., Meier, A., Guggenheim, B., & Belibasakis, G. N. ۲۰۱۱. Regulation of NLRP3 and AIM2 Inflammasome Gene Expression Levels in Gingival Fibroblasts by Oral Biofilms. Cellular Immunology, ۲۷۰(۱), ۸۸-۹۳.
- Daneshpour, S. Abdolhadi. & Mahdi, Mastyani . ۲۰۱۴. "Developing of Design Strategies of Cities Entry Points with Perceptual- Visual Qualities (The Case Study: The Southeast Entrance of Tehran Metropolis)", Iranian Architecture & Urbanism. Vol.۷, pp.۵-۲۲

Measuring the quality of the entrances of Ardabil city, with emphasis on the aesthetic dimension

Zhila Farzaneh sadat zaranji^۱; Mohammad Hassan Yazdani^{۲*}; Mehdi khakzand^{۳*}; Shiva Velayati

^۱. PhD student in Geography and Urban Planning, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

^{۲*}. Professor of Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Social Sciences (Department of Geography and Urban Planning), University of Mohaghegh Ardabili

*Email Address: Yazdani@uma.ac.ir

^۳. Associate Professor of Urban Planning, Faculty of Architecture and Landscape, University of Science and Technology

^۴- Assistant Professor of Geography and Urban Planning, Nabi Akram Institute of Higher Education

Introduction

One of the most effective and attractive points of any city is its entrance scenery, which leaves an impressive memory in the mind of every viewer, considering that the entrance in every city is a space through which the observer has the first visual and perceptual communication. establishes with the city. Therefore, the quality of this space has a considerable effect on the perceptual experience of the observer, as a result, it is considered as one of the most important urban spaces, the field of action of urban planners and designers, nowadays it is one of the most important issues that the opinion of architects, planners and designers has turned the city towards itself, the issue is the need to improve the quality of the view and the urban landscape in the framework of the visual-aesthetic component of the quality of the environment. It seems that not alone, but in addition to the improvement of other environmental quality components, such as functional-activity, semantic-perceptual and environmental components, can provide a basis for improving the quality of the environment in the public areas of the city in this direction. Ardabil city is also among the historical cities with an outstanding urban identity and history as one of the main tourist destinations. But in spite of its special features in terms of cultural and historical burden and its outstanding location, the entrances of this city are one of the most problematic urban spaces that are struggling with numerous and diverse systems. Since the continuation of these evil practices can have negative effects on the social, cultural and economic status of this city. Therefore, evaluating the quality of these inputs is considered the most important challenge for urban planners and designers in order to improve the quality of the urban image and landscape and create a favorable mental image for people. In this regard, the aim of the current research is to evaluate the quality of the aesthetic dimension of the entrances of Ardabil city, which seeks to answer the following question: Based on the aesthetic criteria, how is the prioritization of the entrances of Ardabil?

Methodology

Based on the approvals of the Ardabil city council and municipality and the approval of the governorate and ministries of the country, this city is divided into five municipal districts, ۱۰ urban districts and ۵۱ main neighborhoods. Currently, the city of Ardabil has spread over an area of more than ۶۲۰۰ hectares and according to the general population and housing census of ۲۰۱۰ of the Statistics Center of Iran, it has a population of ۵۲۹,۳۷۴ people (Nobukht et al., ۲۰۱۹: ۲۸۵). The scope of the current research is the ۵ main axis of Ardabil city, which determines the connection of this city with the surrounding areas. These entrance axes are: Tabriz-Ardebil entrance (Basij Square); Entrance of Moghan - Ardabil (Vahdat Square); Tehran-Ardebil entrance (Isar Square); Astara-Ardebil entrance (Fatemiyoun square) and Astara gate. The research method of this research is based on descriptive-analytical method and is practical in terms of purpose. In order to collect data, library and survey methods have been used, the research statistical community also consists of experts, and in this regard, using the snowball method, ۱۰ experts were identified in the area of the investigated problem. A five-point Likert scale (۱=very low, ۲=low, ۳=moderate, ۴=high, ۵=very high) was used to evaluate the questions. Idas model is one of the new multi-criteria decision making techniques. Idas model means evaluation based on the distance from the average solution and this technique is used to rank options. In methods such as Topsis or Vicor, we measure the desired option based on the distance from the positive and negative ideal, that is, the desired option is the one that has the smallest distance from the positive ideal and the largest distance from the negative ideal. But in the Idas method, the best solution is related to the distance from the average solution (AV). In this method, we do not need to calculate positive and negative ideals, but we consider two criteria to evaluate the desirability of options; The first measure is the positive distance from the mean (PDA) and the second is the negative distance from the mean (NDA).

Conclusion

Considering that the entrance of the city is the first space of the city and guides travelers into the city, therefore the first mental image of a city is formed through the entrance. Therefore, a successful entrance is an entrance that can create a favorable image in the traveler's mind while entering the city. Despite the importance of this topic in today's era, due to the unmeasured expansion of cities, the entrances not only lack coherent planning, but have degraded to such an extent in terms of quality that in their spatial design, often only visible elements are planned to remind the concept of entry, embedding a It is a welcome sign that shows the entrance to the city. Therefore, these spaces have become the forgotten parts of the city. Since the entrances of the city are one of the main components of the physical and spatial structure of the city, the disorderly condition of these entrances can reduce the cohesion of the urban landscape and the cultural load of the city and disrupt its cultural and social image. Therefore, due to the importance of the appearance and landscape of city entrances in the urban identity in order to achieve the category of urban environment quality, it is inevitable. Therefore, in this research, relying on this main assumption, the aim of the current research was to evaluate the quality of the aesthetic aspect of the entrances of Ardabil city. . Also, according to experts' opinions based on a ۵-point Likert spectrum, the quality of Tabriz-Ardebil entrance is above average (۳); Astara-Ardebil (Fatemiyoun Square) and Astara-Ardebil (Astara Gate) on average; The entrances of Mughan-Ardebil and Tehran-Ardebil have been evaluated below the average level and at a weak level. After selecting the criteria and options, the weight of the criteria has also been calculated by Shannon's entropy model. In this research, the goal is to analyze and rank the entrances of Ardabil city based on aesthetic indicators. By ranking, you can find out the status of the options, which means that by comparative comparison, you can find out which ones are in a good condition and which ones are in an unfavorable condition, so that the necessary measures can be taken in this case. Based on this, in this research, the entrances of Ardabil city have been studied using the Idas model. In the following, the results of the implementation of this model in the Excel environment are given. According to the results of the Idas model, in a general conclusion, the entrance of Tabriz-Ardebil with the highest ASi score is in the first place, the entrance of Astara-Ardebil (Fatiyoun Square) with a score of (۰,۸۲۳) is in the second place; Astara-Ardebil entrance (Astara gate) with Amitaz (۰,۷۱۸) in the third place, then Moghan-Ardebil entrance with a score of (۰,۵۳۸) and Tehran-Ardebil entrance with Amitaz (۰,۴۲۸) respectively in the fourth place and Chenjam have been placed. Also, according to the opinion of experts based on a ۵-point Likert scale, the quality of Tabriz-Ardebil input is above average (۳); Astara-Ardebil (Fatemiyoun Square) and Astara-Ardebil (Astara Gate) on average; The entrances of Moghan-Ardebil and Tehran-Ardebil are lower than average and evaluated at a weak level

.keywords

" Entrance of the city", "cognitive aesthetics", "EDAS", "Ardebil"